

minden vallásos rezdülést s minden szellemi áramlatot" az ember „mélygyökerezettségű törzsi élményéből" vezeti le. A „vér", a „táj" és a „törzs" e fasiszta mithoszaiba való szinte teljes elmerülés után a nemzeti szocializmus elleni pár bátortalan tiltakozása természetes, hogy hatástalanul hangzott el. Mindenesetre Jakob Wassermann szubjektív becsületessége nem tagadható. Amikor a német irodalom istápolására alakult birodalmi szervezet a Sammlung munkatársainak bojkottját rendeli el s Döblin, Schickele, Stefan Zweig s a még ma is nagyon tulbecsült Thomas Mann a Sammlungból — nyilvánosan — kiléptek, Jakob Wassermann nem csatlakozott hozzájuk. Legalább szubjektíve — megtartotta a távolságot haláláig maga és a mai Németországban tomboló uralom között. Ezt kötelességünk elismerni bármennyire alkalmatlanok is voltak objektíve módszerei.

(H. G.)

VILÁGPOLITIKAI PROBLÉMÁK

A MAGYAR-OROSZ MEGEGYEZÉS HATTERE

A magyar politikai életnek kétségkívül rég nem volt olyan nagy eseménye, mint az az „egyezmény", amely Magyarország és Oroszország között helyreállítja a diplomáciai viszonyt. Nem volt ugyan titok, hogy Magyarország és Oroszország között már több ízben voltak közeledési kísérletek, mégis a megegyezés híre mondhatni bomba gyanánt hatott.

A római egyezmény megítélésénél mindenekelőtt azzal kell tisztában lenni, hogy annak mostani megkötése irányában a kezdeményezés csak magyar vagy más részről, de semmiesetre sem Oroszországtól indulhatott ki. Nem mintha Oroszországnak nem fűződhetnének bizonyos érdekei ehhez a kapcsolathoz, hanem azért, mert Oroszország mindig hajlandó volt diplomáciai kapcsolatra lépni minden állammal, s így Magyarországgal is.

Mint az MPI félhivatalos közleménye most hangsúlyozza, „az Osztrák-Magyar Monarchia az oroszországi szovjetkormányt a Breszt-litovszkban kötött békében elismerte". Maga is hozzáfűzi azonban, hogy „a diplomáciai viszony helyreállítása végett 1924-ben Berlinben folytatott tárgyalások végleges eredményre nem vezettek." Fölvetődik tehát a kérdés, hogy miért történik most meg az, amire akkor nem kerülhetett sor; milyen változások mentek végbe, amelyek indokolják a hivatalos Magyarország új álláspontját.

Ha az Esti Kurir fitymálja a római megállapodás gazdasági jelentőségét, úgy kétségkívül nincs igaza. „Eddig is voltak módjai a magyar-orosz áruforgalom lebonyolításának", — írja a magyar liberális organuma, — „... a valóságban nagyon kevés olyan érintkezési pont adódott az orosz és a magyar gazdaság között, amely a kereskedelmi kapcsolatot szükségessé tette volna." Ez nem felel meg a tényeknek. Helyesen állapítja meg a Magyarság, hogy a szovjet-kapcsolat létesítésére történt kísérletek már 1924-ben is főképp olyan gazdasági elgondolásokból indultak ki, amelyek igen előnyös magyar-orosz kereskedelmi árucserre kialakulásával kecsegtettek. Később, az ötéves terv megindulása idején természetesen még nagyobb lehetőségek nyíltak a magyar tőkések számára, akik akkoriban nemcsak nyersterményeket és állatokat, hanem gépeket is jelentős mennyiségben szállíthattak volna Oroszországnak. Most, a második ötéves terv elején persze már jóval kevesebb lehetőség van erre, mert hiszen

Oroszország ma már megteremtette nehézipari bázisát és gépszükségletének túlnyomó részét immár a belföldről tudja fedezni. Ez azonban nem változtat azon, hogy Magyarország szempontjából elég komoly gazdasági kapcsolatokra van mód ma is. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy éppen a tökeszegény magyar kapitalizmus aligha tud oly csábító hitel-kedvezményeket nyújtani az oroszoknak, mint sok konkurrens és így éppen magyar viszonylatban nyilván elég nagy szerepe lesz a kompenzációs szovjet-üzleteknek. Magyarország tehát, nemcsak az eladó, hanem a vevő gazdasági kapcsolatát is felveszi Oroszországgal. Még pedig nem is csupa kényszerűségből. Az Est talán túlzottan előtérbe állítja a felveendő gazdasági kapcsolatokat ezt az oldalát, amikor azt írja: „Benzin, petróleum, só, mangánérc, szörme — ezekkel békültünk ki...” De sok igazság van szavaiban. A Szovjetunió ki is szoríthat más eladókat olcsóbb áraival. Elég utalnunk a Pesti Tőzsde egyik legutóbbi cikkére, amely belefúj a riadó-kürtbe, közölvén, hogy „az osztrák, cseh és román fatermelők a közelmúlt napokban aláírták a kartellgegyezményt és ezzel a Magyarország körüli fatermelők valósággal vasgyűrűt alkotnak a magyar piac kihasználására”. Sürgős cselekvésre is szólítja fel a kormányt: „teljes súlyunkat és külkereskedelmi apparátusunkat latba kell vetni, hogy a három országra szóló fajtogató fakartell nyomása alól szabaduljunk.” Annyi mindenestre bizonyos, hogy éppen jelenlegi válságában fokozott figyelemmel kell lennie a magyar kapitalizmusnak minden üzleti lehetőségre. Az pedig nem is szorul bizonyításra, hogy a diplomáciai kapcsolatok felvétele elősegíti a kölcsönös áruforgalom kifejlését. Komoly kereskedelmi forgalomra két ország között — különösen ma, a kötött devizagazdálkodás idején — csak a diplomáciai kapcsolat talaján létesített kereskedelmi szerződés ad megfelelő módot, s ehhez járul éppen orosz viszonylatban az állami garancia szükségessége, amelyet Magyarország is aligha kerülhet el.

Gazdasági előnyök kétségkívül háramlanak tehát a magyar kapitalizmusra az orosz diplomáciai kapcsolatból. A kérdés csak az, mi lehetett mégis az oka annak, hogy régebben, amikor még közvetlenebb kellett hogy legyen a Szovjetunió gazdasági vonzóereje, mégsem került sor a diplomáciai viszony felvételére, s 1924-ben, amikor konkrét törekvések is irányultak erre, sőt, mint a Magyarság nyíltan megírja, „akkor Berlinben német támogatás és befolyás alatt folytatott magyar-orosz tárgyalások” voltak, ezek a tárgyalások mégis „végleges eredményre nem vezettek”, mi több, egyesek szerint azok buktatták meg az akkori magyar külügyminisztert. A Magyarság azt írja, hogy a proletárdiktatura emléke által kiváltott „általános felzudulás állta útját az egyezmény jóváhagyásának”, s helyesen tesszük, ha ezt az első pillantásra tulontul ideológiaiainak látszó magyarzatot nem vetjük el közelebbi megvizsgálás nélkül.

Avagy véletlennek mondható-e, ha egészen a legutóbbi hetekig már jóformán csak Magyarország és Bulgária zárkózott el mereven a Szovjetunióval való diplomáciai kapcsolat elől? (Most már bolgár lapok is arról írnak, hogy helyesen tenné kormányuk, ha szintén feladná tagadó álláspontját.) A kisantant államai tudvalevőleg már régebben szeretnének diplomáciai kapcsolatra lépni a Szovjetunióval, s hogy ez eddig még nem történt meg, annak csak az az oka, hogy Románia, amely Beszarábia bekebelezésével Oroszországgal is „revíziós” ellentétbe került, bizonyos aggodalmakat táplál. De minden jef arra vall, hogy végül is sikerül olyan megegyezési formulát találni, amely lehetővé teszi a diplomáciai kapcsolatok felvételét, — esetleg

nem a kisantantállamok mindegyike és Oroszország között külön-külön, hanem a Romániát is magában foglaló kisantant, mint államszövetség és a Szovjetunió között. Hogy a francia diplomácia előbb-utóbb rábírja erre a kisantantot, azt már hosszabb ideje befejezett ténynek tekintik. A Szovjetunió kívül (Kína egyes tartományaitól és Finnországtól eltekintve) eddig csak Bulgária és Magyarország polgársága érezte a saját bőrén, miben különbözik az orosz fajta uralom a szociáldemokrata pártok győzelmeitől és még azon sem kellene okvetlenül csodálkoznunk, ha az ily keserves tapasztalatok forrásaiból táplálkozó osztályillúzió erősebb lenne a komoly osztályérdekeknél.

A valóság azonban az, hogy az Oroszországgal való gazdasági kapcsolat nem az egész polgárságnak, hanem csak egyes — habár igen jelentős súlyú — tőkés rétegeknek jelent közvetlen hasznot, viszont nem egészen fölösleges az az aggodalom, hogy ennek a diplomáciai kapcsolatnak felvétele olyan tényező, amely bizonyos mértékig növeli a forradalmi tendenciák átütő erejét.

A magyar kormány érezte is előre, hogy ez az ellenvetés el fog hangozni. Félhivatalosa, a Budapesti Hírlap már a megegyezés napján így siet a polgárság megnyugtatóására: „A szovjetkormány maga szokta hangoztatni, hogy neki, mint felelős államhatalomnak, tisztán csak baráti kapcsolatai vannak a bolsevizmust propagáló Harmadik Internacionáléval... A polgári élet és különösen a nyugati demokráciák más életformák közt elhelyezkedő kereteiben sehogyan sem tudta a helyét megtalálni (t. i. a bolsevizmus) és úgy tengődött és tengődik ma is, mint valami politikai fantasztikum. Az erőteljes és egészséges nemzeti érzés meg éppen esküdt ellensége a bolsevizmusnak, amelynek semmi reménysege sem lehet a győzelemre a nacionalizmus erőivel szemben. Az orosz szovjettel felvett diplomáciai kapcsolat a legkisebb változást sem jelenti a bolsevizmussal szemben eddig vallott és teljesen elutasító álláspontunkon.“ De vajon milyen súlyú lehet ennek a megnyugtatósnak, amikor pl. ugyanebben a hasámban azt írja maga a B. H. a szovjet vezéreiről, hogy „személyükben is legfőbb agitátorai voltak a bolsevik eszméknek?“ És nem kell-e igazat adnunk az Esti Kurirnak abban a felismerésében, hogy „elég propaganda már maga a tény is, hogy a megegyezés létrejött s a szovjet követe nemsokára megjelenik, mint egyenrangú fél, a budapesti külképviseletek vezetőinek előkelő társaságában?“

Mert erről van szó. Nem onnan fenyegeti veszedelem a magyar polgári társadalmat e megegyezés kapcsán, hogy Oroszország majd megszegi ígéretét és agitátorokkal árasztja el az országot. A propaganda egyaránt folyik minden országban, szovjetkövetséggel, vagy anélkül, sőt legalitásban, vagy illegáltságban. Maga a kényszerű megegyezés ténye a propaganda, s minél később és kényszeredettebben jött létre, annál inkább. Nem valami kapitalista nagyhatalomnál, hanem a 8 milliós, kicsiny és szegény Magyarországon jelenik meg egy 160 milliós, hatalmas, kincses munkás és parasztköztársaság képviselője, aki — nem mosolyog ezen, aki ért a tömeglélektanhoz — fizikailag érzékelhetővé teszi, hogy a szovjetbirodalom — v a n. S ha a szovjetkövet nem is fog előadásokat tartani Budapesten a magyar kapitalizmus kikerülhetetlen bukásáról, viszont a magyar sajtóban sem folynak majd oly zabolátlan szovjetellenes propaganda, mint eddig.

Szinte szánakozó mosolyra fakasztják az embert azok a jelek, amelyek máris előrevetik ennek a helyzetnek árnyékát. Gondoljuk csak meg, a félhivatalos B. H. ime ezt kénytelen írni a szovjetkap-

esolatot bejelentő cikkében: „A szovjet otthon gyökeret vert és megerősödött, mint az orosz talajnak és az orosz léleknek, úgy látszik, különösen megfelelő politikai rendszer és életforma.“ A tisztes Pester Lloyd: „Ma az oroszok 160 milliós birodalma Európának komoly politikai tényezője, amelynek akarata minden nemzetközi politikai akciónál nagy sullyal esik latba.“ S a Körut nagy sajtókonzernjének vezérlapja az Az Est, minden fürge találekonytsága ellenére is ezzel az „enyhítő körülménnyel“ igyekszik menteni a helyzetet: „Lenin — Trockij — hol van már az!/? Ez a Sztalin Oroszországa, ahol a kísérletekbe és elméletekbe már rég beleszólt az élet.“ Ennek a ragyogó érvnek csak egy szépséghibája van: hogy ugyanez a lap egy-két évvel ezelőtt még Lenint, a NEP (halott) politikusát dicsérte belátó léleknek, s a pjetiletkás és kollektivizáló Sztalint átkozta nyakas és véres szocialistának..

A szemmel látható gazdasági előnyökkel tehát elég komoly belpolitikai aggályok állottak és állanak szembe és eddig még nincs, ami elhallgattatná az emberben a felkiáltást: „Welche Wendung durch Gottes Fügung!“ Csakhogy a hivatalos és nem-hivatalos kommentárok nem is az eddig felsorolt momentumokra vetik a fősúlyt. „A két ország között külpolitikai differencia nem volt és ma sincs“ — jelenti ki az MTT — „vizitot a külpolitikai érdekek több tekintetben egyezők, vagy párhuzamba hozhatók.“ A B. H. már említett cikke még tovább megy ennél a kissé óvatos fogalmazásnál. „A balkáni-paktum megkötésével kapcsolatban olyan hírek kerültek forgalomba, mintha ennek a paktumnak megkötését Moszkva kívánta volna és így Oroszország, ha közvetve is, leköttötte volna magát a revíziót ellenző hatalmak mellett. Semmi sem bizonyítja jobban, hogy a szovjet külpolitika semmi ilyen egyoldalú kötelezettséget nem vállalt, mint hogy nyomban a balkán-paktum parafálása után létrehozta(?) a diplomáciai viszony felvételét a

Magyarországgal.“ És lejjebb még ezt fűzi hozzá: „Szó van továbbá arról is, hogy Oroszország tagja lesz a Népszövetségnek, szava súlyosan eshetik latba minden európai problémánál, így a mi megoldásra váró nagy problémáink felmerülése esetén is.“

Ennek a gondolatmenetnek erőszakoltsága szembeszökő. 1924-ben, amikor Berlinben „német támogatás és befolyás alatt“ folytak tárgyalások Magyarország és Oroszország között, a Szovjetunió valóban jóformán csak a revíziós Németországgal állott szorosabb viszonyban, akkor tehát még némi joggal lehetett volna beszélni „revíziós“ Oroszországról. Éppen most azonban Franciaországgal közeledett a Szovjetunióhoz, amely ugyanezokk eltávolodott a hitlerista, s csaknem nyíltan Ukrajnára spekuláló Németországtól. S Litvinov szavaira hiába hivatkozik a BH., mert az az „érdektelenség“, amelyet — nem az antirevizió, hanem — a revízió kérdésében nyilvánított, már csak azért sem a revizionisták bátorítását szolgálta, mert a Szovjetunió éppen annak kinyilatkoztatására talált most már több ízben is alkalmat, hogy az imperialista békeszerződéseket nem írta ugyan alá, de a revíziós mozgalmat sem támogatja, mert az — háborús mozgalom. Vagy azt hihetjük talán, hogy Oroszország revíziós állammá lett azért, amiért Magyarország volt olyan szíves vele fölvenni a diplomáciai kapcsolatot? Ha a humor torzításával is, akkor még mindig igazabb népet adja az erőviszonyoknak egy pesti újságíró tréfás felkiáltása a megegyezés hírének elterjedése után: „Végre elismertek bennünket!“ Helyesen írja tehát az Esti Kurir: „A Balkán-paktum aláírói között szerepel például az a Törökország is, amelynek a szovjettel való kap-

csolatai közismertek, tehát bajosan fogják a magyar-orsz megállapodást bárhol úgy felfoghatni, mint diplomáciai támasztékot Magyarország számára akár a négy szóbanforgó balkáni állam, akár más külpolitikai érdekesoportok ellen.“ Akarnak őszinte szót hallani? Az Est egy közvetlen fordulat kedvéért annak stilisztikai útján kifecsegi az igazságot: „... És azután vannak itt dolgok. Valamivel felelni kellett a kisantantnak, valamivel válaszolni kellett a Balkán-paktumra.“ Ez az! Valamit felelni kellett. Választás nem volt. Más kérdés, hogy mi ennek a feleletnek objektív értéke a magyar kapitalizmus számára.

*

Tisztán Magyarország és Oroszország szempontjából tekintve, a kör bezárult. Lássuk a mérleget.

Oroszország kis nyereséggel gyarapodott. Nem kell tulbecsülni a diplomáciai szerződések, pláne a pusztán normális viszony értékét ahhoz, hogy mégis lássuk: a jelenlegi japán-orsz feszültség idején kellemes Oroszországnak, hogy diplomáciai viszonya van egy újabb európai állammal.

Magyarország bizonyos gazdasági kilátásokra tett szert — cserébe maga növeszti az ország szemében a Szovjetunió és annak rendje tekintélyét. Külpolitikailag: „valamit válaszolt“ a kisantantnak — de annak a Szovjetunióknak útján, amely a jelenlegi határok imperialista, polgári revízióját nem kívánja.

Ismét fölvetődik a „kérdés: ha tíz évvel ezelőtt nagyobb gazdasági előnyök és tisztább értékű külpolitikai érdekkapcsolatok nem birták rá a hivatalos Magyarországot a Szovjetunió tényleges diplomáciai elismerésére, miért tette most meg, kétesebb értékű nyereségért?

Két okból. Az egyik gazdasági; ám jó oka van rá a magyar sajtónak, ha mélyen hallgat róla, noha, mint láttuk, sok lap a legkínosabb erőfeszítéseket teszi, hogy reálpolitikai érvekkel igazolhassa a megegyezőést. Csupán Bethlen István grófnak egy régebbi nyilatkozatában történt utalás erre a szempontra, de ott is csak egyik részére. A magyar kapitalizmus nemcsak a jelen pillanat gazdasági lehetőségeire, hanem a küszöbönállóknak vélt japán-orsz háború hadiszállítási kilátásaira is spekulál. Első pillantásra ugyan ez sem tűnik jó számításnak. Csupán agrártermékekkel háború esetén sem csinálhat bombauzleteket Magyarországban. Ha Amerika példájának méreteit idézi maga elé a válságban vergődő európai tőkés, az illúzió. Amerika hitelre szállított, s oda is vezett majd minden követelése. Am van a dolognak még egy oldala. A békeszerződések ki-mondották, hogy a legyőzött államok más számára sem gyárthatnak fegyvert. Ennek az

átörésére lesi az alkalmat Krupp, de a Weiss Manfréd-gyár is; lesi a magyar imperializmus is, amelynek hasznát nem kell messze keresni. A japán orosz háború lehet az a kritikus pillanat, amikor Magyarországon is átszakadnak a gátak: a fegyvergyárak kieroszakolhatják üzemek kitarását a profit kedvéért, s az állam kieroszakolhatja ugyanezt — azért, hogy legyenek teljes gőzzel működő fegyvergyárjai.

Ez az egyik rejtett oka annak, hogy Magyarország éppen most látta elérkezettnek az időt az orosz kapcsolatok felvételére. Am ez az ok — amelyre persze csak következtethet az, akinek nem lehet bepillantása a tőkés diplomácia titkos aktáiba — a kisebbik ok. Elvégre a hadiszállítás e materiális és imperialista szempontjai Japán felé is terelhetnék Magyarország érdeklődését, ha a jó dunai víziut geopolitikailag Oroszország számára is teszi kívánatosabbá a magyar gaz-

dasági kapcsolat kimélyítését. A háborúra spekuláló kapcsolatnak is mélyebb magyarázatot nyújtja a másik, az igazi ok. A lapokban is megláttatja egy-két kommentár, hogy csak Magyarország szemével nézve nem lehet egészen megérteni ezt a megegyezést. „Tisztán rajtunk mult, hogy előbb nem tettük meg s talán nem egészen rajtunk mult, hogy most megtörtént” — célozgat szemérmesen az Ujság.

Mindenesetre a politikai realizmus becsülendő megnyilatkozása, ha ez a polgári ujság ezuttal nem hamisítja meg azt a tényt, hogy Mussolini számára a magyar revíziós törekvés csak az olasz imperializmus egyik sakkfigurája. És itt nekünk is meg kell állanunk. A *Giornale d'Italia*-ban Gayda, a lap főszerkesztője ezekkel a szavakkal üdvözlö a február 6-i római megegyezést: „Nem kívánhatunk mást, mint azt, hogy barátaink között kölcsönös megegyezés jöjjön létre...“ Az olasz imperializmusnak valóban külpolitikailag is, gazdaságilag is maradéktalan érdeke a magyar-orsz megegyezés. Olaszország a legnagyobb mértékben rá van utalva Oroszországra, csak attól kaphat aránylag védett utakon kőolajat az olasz hadihajóraj számára. Olaszország a magyar piaci és külpolitikai lehetőségekkel, s a szovjet-presztizs újabb növelésével kedveskedik Bakunak.

De miért engedelme Magyarország az olasz imperializmusnak? Az imperialista kapcsolatok sajátságos esete ez. Nem gazdasági kapcsolatok fűzik Magyarországot Olaszországhoz, hanem saját imperialista törekvései, amelyek — az adott világpolitikai konstellációban elsősorban Olaszországban lelhetnek támogatóra. 1924-ben a magyar revíziós imperializmus még nem volt annyira agresszív, mint most, s nem szolgáltatta ki az országot egészen Németországnak. Ma? Elég idéznünk azt a tervet, hogy „Meesér András, volt őrnagy, az „irányított termelés“ kormánybiztosa. Dálnoki Kovács, vezérkari őrnagy, az egyesített közlekedési ügyek államtitkára.“ (Egység, 1934 januári szám.) S minthogy ez az imperialista készülődés is a legkisebb ellentétállás irányában halad, a német revíziós törekvésektől lehetőleg elkülöníti magát és inkább az olasz imperializmusra iparkodik támaszkodni. Viszont ahogyan erősödik a válság Magyarországon és mind parancsolóbban mutat az egyetlen tőkés kiút, a revíziós háború felé, úgy válik Magyarország mind erősebben vazallusává imperialista patrónusának, Olaszországnak.

A mai magyar imperializmusnak bizonyos tragikuma bontakozik itt ki. Most éppen az oroszokkal való megállapodásban jut kifejezésre. E megállapodás haszna a magyar imperializmus számára eléggé vitatható. Am ennek az imperializmusnak patrónusa, Mussolini, mégis kényszerítette és kényszeríteni tudta rá.

*

Egy megjegyzést kell még tennünk, amely sok tanulsággal szolgál. .. Szinte felesleges is szöbáhozni ezt a dolgot, mert hiszen Oroszország alig néhány nappal később történt diplomáciai elismerése olyan csattanó válasza az Egység cikkirójának megállapítására, amely már több, mint örvendetes. Avagy a cikkiró egy diplomáciai kapcsolatot fel-

HITLERIZMUS, ÉS A ROSENBERG A PRÓFÉTÁJA: „Ahogy 140 évvel ezelőtt Franciaország volt az, mely a zsidók emancipálását bevezette, úgy ma is Franciaország áll Európa feketékkel való be-mocskolásának az élén.“ — „Az ó-testamentumot mint vallási kézikönyvet egyszer és mindenkorra félre kell tolni. Ezzel azután végleg elhárítjuk az utolsó két évezred ama hiábavaló kísérletét, hogy szellemileg elzsidósítsanak bennünket.“ (Alfred Rosenberg: *Mythos des XX. Jahrhunderts. Ausgabe, 1933.*)

vételében annak biztos jelét látná, hogy a két ország éppen elérkezettnek látja az időt az egymás bőrére való háborús szervezkedésre?

A „Revízió és osztályharc“ című cikk még a magyar-orosz megállapodás előtt született és a cikk írója persze nem lehet vátesz. De éppen erről van szó. Nagyon méltányoljuk, hogy az Egység cikkírójának kellemes, ha „sikerül kimutatnia“, hogy ime az álnok magyar imperializmus is Oroszország létére tör.

Minden külpolitikai tevékenység ennek a főtörekvésnek van alárendelve, amelyet a legváltózatossabban uton-módon iparkodik szolgáltatni. A diplomáciai kártyajáték lapjait mi sem ismerhetjük; csak elemezhetjük azt, amit polgári megnyilatkozások elárulnak és összevetelhetjük marxista tudományunk eredményeivel. S ha valaki egyes jelenségekből következtetéseket igyekszik levonni a magyar imperializmus pillanatnyi eszközeinek és diplomáciai taktikájának megállapítására, kétszeres óvatossággal kell eljárnia, nem szabad szolgálai követőjévé válnia olyan jelszavaknak, amelyeknek igazsága nem mindig az adott pillanatban és az adott jelenségekben rejlik, — de mindenekelőtt: nem szabad eredményeit mint megdönthetetlen igazságokat jóslás gyanánt kikürtölnie. Mert ez nem a tudomány, hanem sarlatán tenyérjósok módszere, akikre gyakran már másnap rácafol a történelem és az élet.

(Budapest)

Bálint Endre

VILÁGGAZDASÁGI KÉRDÉSEK

A MÁSODIK ÖTÉVES TERV

A második öt éves terv Oroszországot „Európa legfejlettebb ipari országává“ akarja tenni. („Amerika behozása és felülmulása“ nyilvánvalóan a harmadik öt éves terv feladata.)

A második öt éves terv időtartama 1933—1937. A terv egyötöd részében már letelt, s már csak négyötöd része van hátra. A terv súlypontja a fogyasztási javak termelése. A könnyű ipar termelését évi átlagban 21.9 százalékkal emeli. Ez több mint amennyit az első öt éves terv maga elé irányzott, s több mint amennyit a nehéz ipar növekedése a második terv folyamán kitesz. 1937 végén minden orosz állampolgár „kétéfélszer, háromszor“ annyi ipari árut és élelmiszert kell, hogy vásárolhasson, mint amennyit jelenleg vásárolhat.

A célt a nép tartozik elérni. Az első terv „bizalmat“ jelentett „a jövőbe“. Ma a materiális és kulturális színvonal emelkedése „kizárólag“ a munkások és kollektivizált parasztok által végzett munka „kválitásától és kvantitásától“ függ. Az első terv olyan gépek termelését szorgalmazta, amelyek gépeket hoznak létre és olyan javakét, amelyek se nem ehetők, se nem használhatók, sem a fogyasztás részeit nem képezik. Az első terv folyamán ezért az egyéni kezdeményezésnek mesterséges indítékokra volt szüksége. Mivel Oroszország az első terv nehéz esztendeiben mégis oly nagy méretű gazdasági előhaladást tett, ezért az oroszok megvannak győződve, hogy most amikor minden egyes munkás munkájának eredménye a saját maga életszínvona-

HITLER TEGNAP ÉS MA: „A német nép legelkeseredettebb ellensége Franciaország volt és marad.“ (Adolf Hitler: *Mein Kampf*. Ausgabe 1933. 699. o.) — „A nemes igazságérzet jelének tekintem, hogy a francia miniszterelnök legutolsó beszédében megtalálta a megértés szavait, ezért a németek számtalan milliói öszintén hálaak neki.“ (Adolf Hitler egyik legutolsó beszédéből.)